

Podstawowe dane recenzenta
Prof. Katarzyna Polonek
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Berlin, 29. 03. 2026

Recenzja w przewodzie doktorskim mgr Marcina Mączyńskiego

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Dotyczy:

Rada do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie na posiedzeniu w dniu 02.03.2026 roku wyznaczyła mnie na recenzentkę pracy doktorskiej pana mgr Marcina Mączyńskiego pod tytułem *Między awangardą a kontemplacją - styl kompozytorski Zbigniewa Bujarskiego w wybranych utworach wiolonczelowych twórcy.*

Do otrzymanej umowy (Nr 146/2026) dołączona została następująca dokumentacja:

- Dzieło artystyczne wraz z opisem w formie papierowej oraz na elektronicznych nośnikach danych
- Aneks nutowy w formie elektronicznej
- Dokumentacja dorobku i wymaganych zaświadczeń Kandydata

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pan mgr Marcin Mączyński, urodził się [REDACTED] roku w Krakowie, jest absolwentem Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych oraz Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, gdzie kształcił się pod kierunkiem dr hab. Barbary Łypik-Sobaniec. Swoje umiejętności rozwijał także podczas kursów prowadzonych przez wybitnych pedagogów.

Od 2006 roku pełni funkcję lidera grupy wiolonczel Orkiestry Sinfonietta Cracovia, z którą intensywnie koncertuje w kraju i za granicą. Współpracował z wieloma wybitnymi artystami światowej klasy oraz uczestniczył w licznych nagraniach dla renomowanych wytwórni, takich jak Sony Classical, Warner Classics i DUX. Regularnie występuje na prestiżowych festiwalach muzycznych w Europie i na świecie.

Od 2019 roku jest członkiem Meccore String Quartet, z którym koncertował w najważniejszych salach koncertowych Europy oraz nagrał wysoko cenione albumy, nagradzane m.in. Diapason d'Or, Supersonic Award i Pizzicato Award, a także nominowane do Fryderyków i International Classical Music Awards. W 2024 roku zespół otrzymał nagrodę Muzyczne Orły za wybitne osiągnięcia artystyczne.

Jako solista, kameralista i muzyk orkiestrowy dokonał wielu prawykonań utworów współczesnych. Prowadzi działalność pedagogiczną – realizuje kursy mistrzowskie i od 2024 roku prowadzi zajęcia w Akademii Muzycznej w Krakowie.

Jest założycielem i prezesem Stowarzyszenia Masyw Sztuki, którego celem jest promocja kultury i wspieranie młodych artystów. Działa także poza muzyką klasyczną jako kompozytor i aranżer, współpracując z artystami sceny jazzowej.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska pana mgr Marcina Mączyńskiego pod tytułem *Między awangardą a kontemplacją - styl kompozytorski Zbigniewa Bujarskiego w wybranych utworach wiolonczelowych twórcy* składa się z dwóch elementów: dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz jego opisu w formie pracy pisemnej.

Dzieło artystyczne

Pan mgr Marcin Mączyński wskazał jako dzieło artystyczne nagranie z utworami Zbigniewa Bujarskiego (1933–2018):

Per Cello na wiolonczelę solo (1996)

Orniphanian na wiolonczelę i fortepian (2001)

Elegos na wiolonczelę solo i orkiestrę smyczkową (2004–2005)

Concerto per archi II na wiolonczelę solo i orkiestrę smyczkową (1992)

Do rejestracji wykorzystano następujące edycje nutowe:

Bujarski Zbigniew – *Per Cello* na wiolonczelę solo
PWM, Kraków 2000.

Bujarski Zbigniew – *Orniphanian* na wiolonczelę i fortepian PWM, Kraków 2005.

Bujarski Zbigniew – *Elegos* na wiolonczelę solo i orkiestrę smyczkową
materiał na życzenie, rękopis, PWM, Kraków 2023.

Bujarski Zbigniew – Concerto per archi II na wiolonczelę solo i orkiestrę smyczkową
materiał na życzenie, rękopis, PWM, Kraków 2023.

Wykonawcy:

Marcin Mączyński – wiolonczela

Sławomir Cierpik – fortepian

Orkiestra Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa Sinfonietta Cracovia

Katarzyna Tomala-Jedynak – dyrygentka

Reżyseria dźwięku:

dr Michał Bryła

dr hab. inż. Paweł Małecki

mgr Kamil Madoń

Nagrania dokonano w:

Parafii św. Kazimierza Królewicza w Kobyłce-Stefanówce,

Studiu nagraniowym „Kotłownia” w Krakowie

oraz Auli „Florianka” Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Daty nagrań:

17–18.10.2023

31.05.2025

24.06.2025

Z ogromną przyjemnością wysłuchałam całości nagrania. Zarejestrowany materiał jest sporym wyzwaniem ze względu na szereg trudności jakie niesie ze sobą wymagająca partia wiolonczeli, jak również partia fortepianu i orkiestry smyczkowej.

Pan Marcin Mączyński jawi się jako artysta niezwykle wrażliwy, który w sposób naturalny i przekonujący łączy głębię intelektualną z bogactwem emocjonalnym. Jego wysokie umiejętności techniczne pozwalają mu swobodnie i bez wysiłku realizować wymagającą materię utworów Bujarskiego.

W interpretacji *Per Cello* artysta posługuje się szlachetnym, czystym dźwiękiem oraz pomimo szeregu niewygodnych technicznie fragmentów imponującą intonacją. Jego interpretacja jest przemyślana i spójna, a kontrast między fragmentami kontemplacyjnymi a ekspresyjnymi został ukazany w sposób wyważony i świadomy. Można by jednak momentami oczekiwać jeszcze większej intensyfikacji wyrazu — osiągniętej poprzez bardziej zróżnicowane użycie wibracji oraz silniejsze uwypuklenie napięć interwałowych, zwłaszcza w przebiegach półtonowych i dysonansach. Na szczególne uznanie zasługuje

znakomita artykulacja, dzięki której artysta buduje klarowną i przekonującą retorykę muzyczną.

Orniphania na wiolonczelę i fortepian w wykonaniu wiolonczelisty oraz jego partnera, pana Sławomira Cierpika, tworzy wyjątkowo sugestywny obraz bliskości muzyki i natury. W interpretacji tej wyczuwalny jest zarówno subtelny niepokój, jak i momenty ukojenia, które płynnie się przenikają. Artyści prowadzą ze sobą świadomy, wyważony dialog – żaden z instrumentów nie dominuje, oba współlistnieją w harmonijnej równowadze brzmieniowej. Całość wyróżnia się precyzją rytmiczną oraz klarownością założeń interpretacyjnych, co nadaje wykonaniu spójność i głębię wyrazu.

Elegos na wiolonczelę solo i orkiestrę smyczkową zabrzmiał w sposób nastrojowy i wyrafinowany. Odczułam jednak momentami pewien niedosyt żalobnej intensywności i związanej z nią głębszej ekspresji, choć całość niezmiennie urzekła pięknem i szlachetnością brzmienia oraz wysokim poziomem wykonawczym. Relacja między solistą a orkiestrą została starannie wyważona – zespół, prowadzony przez panią Katarzynę Tomalę-Jedynak, z dużą wrażliwością kształtował tło, pozostawiając wiolonczeli odpowiednią przestrzeń. Solista w pełni ją wykorzystał, tworząc subtelne, delikatne frazy o wyjątkowych walorach brzmieniowych.

Concerto per archi II na wiolonczelę solo i orkiestrę smyczkową – mimo formalnego założenia koncertu solowego – momentami sprawia wrażenie dzieła o charakterze kameralnym, o bogatszej, wielowarstwowej fakturze, w której poszczególne sekcje orkiestry zyskują okazję do solistycznego wybrzmienia. Pan Mączyński prowadzi narrację z dużą świadomością i swobodą, prezentując imponujący wachlarz środków technicznych, które pozwalają mu z lekkością pokonywać nawet najbardziej wymagające fragmenty. Po raz kolejny ujawnia wysoką klasę wykonawczą oraz głębokie zrozumienie intencji kompozytora, podchodząc do interpretacji z pokorą, a zarazem pełnym profesjonalizmem.

Opis dzieła artystycznego

Dysertacja składa się z pięciu rozdziałów głównych poprzedzonych wstępem, zakończenia, bibliografii i spisu ilustracji.

Wprowadzając twórczość Zbigniewa Bujarskiego, autor ukazuje jego unikalny idiom kompozytorski, łączący awangardowe techniki z elementami tonalności i refleksyjnej ekspresji, ze szczególnym uwzględnieniem utworów wiolonczelowych. Analiza wybranych dzieł z lat 1992–2005 podkreśla ich złożoność, bogactwo brzmieniowe oraz wymagania interpretacyjne, czyniąc je przestrzenią zarówno artystycznych poszukiwań, jak i intelektualnego wyzwania dla wykonawcy.

Rozdział **pierwszy** przedstawia biografię Bujarskiego oraz jego rozwój artystyczny. Szczególne znaczenie miały studia w Krakowie i kontakt z europejską awangardą. Wyróżniono trzy etapy twórczości:

okres wczesny – eksperymenty z dodekafonią, serializmem i sonoryzmem, inspiracje nową muzyką europejską,

okres środkowy – zwrot ku melodyce, większa rola ekspresji, elementy tonalne i neoromantyczne,

okres późny – refleksyjność, tematy przemijania, religii i egzystencji.

Autor omówił także przynależność kompozytora do środowiska Krakowskiej Szkoły Kompozytorskiej, podkreślając jej znaczenie dla muzyki polskiej XX wieku. Wskazano główne źródła inspiracji: religię, historię, kulturę (malarstwo, filozofię), naturę oraz pamięć i doświadczenie osobiste.

W **drugim** rozdziale doktorant ukazuje szerokie tło historyczne i estetyczne muzyki XX wieku. Awangarda pojawia się jako odpowiedź na kryzysy cywilizacyjne, wojny i przemiany społeczne. W sztuce dochodzi do odrzucenia tradycyjnych form i poszukiwania nowych środków wyrazu.

Autor omawia kluczowe techniki kompozytorskie:

- atonalność – zerwanie z systemem dur-moll i centrum tonalnym,
- dodekafonia i serializm – organizacja materiału dźwiękowego poprzez serie,
- aleatoryzm – wprowadzenie elementu przypadku i współtworzenia dzieła przez wykonawcę.

Techniki te stanowią ważne źródło inspiracji dla Bujarskiego, który jednak nie stosuje ich w sposób ortodoksyjny, lecz łączy z własnym językiem muzycznym.

W kolejnym, **trzecim** rozdziale autor analizuje idiom kompozytorski Bujarskiego jako syntezę awangardy i tradycji. Charakterystyczne cechy to:

- szczególna dbałość o barwę i brzmienie,
- wykorzystanie nowoczesnych technik przy zachowaniu elementów tonalności i modalności,
- silna ekspresyjność i kontemplacyjny charakter muzyki.

Istotną rolę odgrywają inspiracje malarstwem – muzyka traktowana jest jako odpowiednik obrazu, operujący kolorem i fakturą. Styl kompozytora łączy konstrukcję formalną z emocjonalnością i refleksją.

W rozdziale **czwartym** Pan Mączyński przedstawia szczegółowe analizy czterech utworów Bujarskiego – *Per Cello*, *Orniphania*, *Elegos* oraz *Concerto per archi II*. Każda analiza łączy perspektywę techniczną, wykonawczą i interpretacyjną, co świadczy o interdyscyplinarnym podejściu Mączyńskiego: nie jest to jedynie analiza formalna, ale próba zrozumienia „myśli kompozytorskiej” w stosunku do brzmienia, gestu muzycznego i wewnętrznej logiki

utworów. Doktorant wykazuje się przy tym rozległą wiedzą, dojrzałością interpretacyjną oraz znaczną przenikliwością w podejściu do analizowanego materiału.

Ostatni rozdział koncentruje się na porównaniach kontekstowych – jak te same utwory funkcjonują w różnych układach wykonawczych, jak obecność fortepianu czy orkiestry zmienia relację między awangardową estetyką a kontemplacyjnym podejściem. Autor na tej podstawie formułuje wnioski o spójności stylu Bujarskiego i znaczeniu jego muzyki zarówno dla wykonawców, jak i dla słuchaczy.

Praca pana mgra Mączyńskiego to przemyślana i jasno skonstruowana monografia, łącząca analizę muzyczną, historyczną i estetyczną. Autor skutecznie pokazuje, jak w twórczości Zbigniewa Bujarskiego awangardowe techniki i kontemplacyjna wrażliwość nie są sprzeczne, lecz współistnieją jako integralne elementy jego stylu kompozytorskiego. Dzieło artystyczne jest spójne z jego opisem. Całość stanowi wartościowy wkład do badań nad współczesną polską muzyką, szczególnie w kontekście twórców z kręgu Krakowskiej Szkoły Kompozytorskiej.

Pod względem języka i stylu, praca cechuje się jasnością i precyzją wyrażania myśli. Autor unika nadmiernie skomplikowanych konstrukcji, co ułatwia czytelnikowi śledzenie zarówno wątków historycznych, jak i technicznych analiz muzycznych. Dodatkowo, autor umiejętnie balansuje między językiem naukowym a przystępnością, dzięki czemu praca jest czytelna zarówno dla muzyków, jak i dla badaczy muzyki współczesnej.

Kandydat wykazał się dużą wiedzą i wnikliwością w zakresie omawianego tematu. Dzieło artystyczne jak i jego opis oceniam bardzo wysoko.

Konkluzja

Stwierdzam, iż według wymagań zawartych w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zarówno dzieło artystyczne Pana mgra Marcina Mączyńskiego, jak i jego opis stanowią oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego.

Pan Marcin Mączyński swoją pracą przyczynia się do promocji kultury polskiej. Zwrócił uwagę na znaczenie twórczości Zbigniewa Bujarskiego jako wyraziciela współczesnej polskiej myśli muzycznej, ukazując zarówno jej oryginalny język kompozytorski, jak i miejsce w szerszym kontekście awangardy i tradycji. Dzięki szczegółowej analizie wybranych utworów autor nie tylko dokumentuje osiągnięcia Bujarskiego, lecz również inspirowanie do dalszych badań nad polską muzyką współczesną, w tym kontekście wiodącą, popularyzuje ją wśród wykonawców i słuchaczy oraz wzmacnia świadomość o bogactwie i różnorodności polskiej kultury muzycznej.

Przedstawioną pracę doktorską Pana mgra Marcina Mączyńskiego Między awangardą a kontemplacją – styl kompozytorski Zbigniewa Bujarskiego w wybranych utworach wiolonczelowych oceniam pozytywnie i przyjmuję.

Katarzyna Polonek

Prof. Katarzyna Polonek